

Bazične Crte Ličnosti I Samopoimanje Adolescenata Lečenih Od Raka

Slaven Bogdanović, Odeljenje psihologije, Filozofski fakultet u Beogradu, Srbija
Katarina Gačević, Udruženje „Čika Boca“, Srbija

APSTRAKT

Osnovni ciljevi studije koju smo sproveli su bili da kod mladih lečenih od raka ($n=23$): ispitamo bazične karakteristike ličnosti i samopoimanja, da proverimo postojanje povezanosti između stepena izloženosti stresnim događajima tokom proteklih 6 meseci i samopoimanja i da proverimo efekat učešća na kampu na samopouzdanje.

Ispitivanje samopoimanja ukazuje na to da su osobe koje su preživele rak, u nešto većoj meri nego pripadnici opšte populacije, sklone da svoje neuspehe objašnjavaju preteranom osećajnošću, odnosno uverenju da ne mogu da kontrolišu svoje emocije. Sa druge strane, u emocionalnosti kao bazičnoj crti ličnosti takva razlika se ne pokazuje statistički značajnom. Kada je u pitanju generalizovana kompetentnost ($U = 20632$, $p < .000$) i percepcija privlačnosti sopstvenog izgleda ($U = 17976$, $p = .008$) kao dimenzije samopoimanja, osobe koje su preživele rak postižu nešto niže skorove u odnosu na ispitanike iz opšte populacije. Stepen izloženosti stresnim događajima tokom poslednjih 6 meseci se nije pokazao statistički značajno povezanim sa dimenzijama samopoimanja. Iako self-esteem na početku i na kraju kampa nije statistički značajno različit, vredi napomenuti kao indikaciju da promene na svim supskalama dosledno u smeru poboljšanja.

UVOD

Prema istraživanju sprovedenom 2014 godine sa ciljem evaluacije implementacije Evropskih standarda nege dece obolele od raka na odeljenjima pedijatrijske onkologije, Srbija u velikoj meri ne ispunjava iste, (nema kancer registar, nacionalnu strategiju, ne postoji sistem podrške pacijentima nakon lečenja ni palijativna nega za decu), a po broju novoobolelih je prva u Evropi. Visoka incidenca i odsustvo programa psihosocijalne podrške u okviru zdravstvenog sistema Srbije za decu i mlade kancer survajvere, opravdava potrebu za istraživanjem čiji bi rezultati mogli da doprinesu unapredavanju standarda nege i razvoju psihosocijalnih programa podrške za decu obolelu od raka u Srbiji.

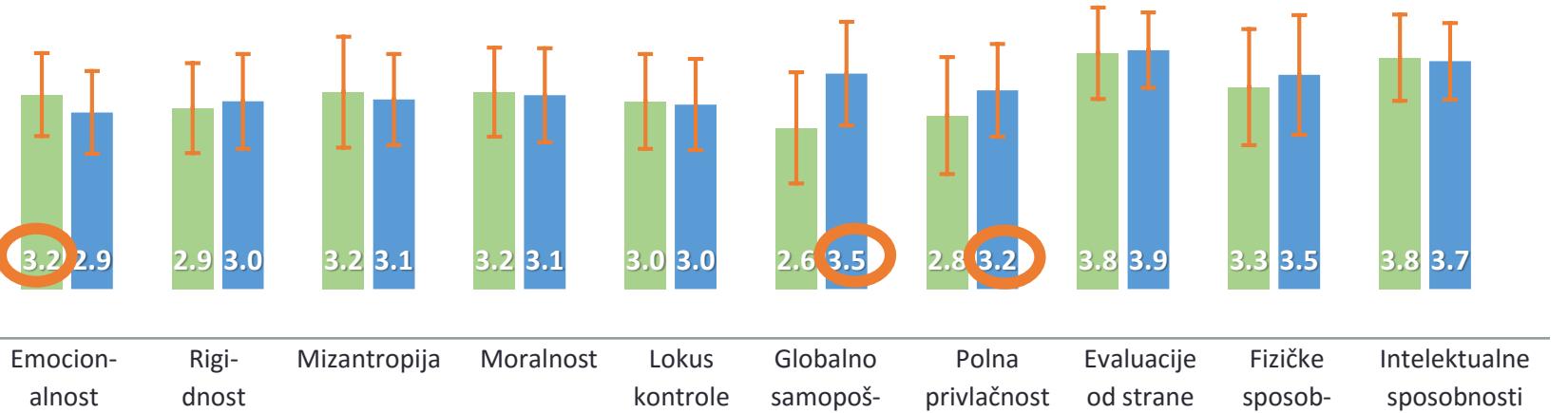
MATERIJALI I METODE

Istraživanje je sprovedeno na prigodnom uzorku adolescenata lečenih od raka ($n=23$) uzrasta od 11 do 29 godina ($M=17.4$, $SD=4.8$), od kojih su 15 osoba ženskog i 8 osoba muškog pola. Podaci su prikupljani tokom trajanja sedmodnevног rehabilitacionog kampa za decu i adolescentne lečene od raka "Mi Možemo Sve" čiji su bili učesnici, a koji je organizovalo udruženje Čika Boca.

Za ispitivanje bazičnih crta ličnosti je korišćen HEXACO (Ashton, M.S & Lee, K. 2007), za samopoimanje GenSelf (Opačić, G. 1995.), za merenje stepena izloženosti stresnim događajima APES (Compas, B.E., et. al. 1987). Na početku i na kraju kampa ispitanici su odgovarali na skale procene samopouzdanja (Heatherton, T. F. & Polivy, J. (1991).

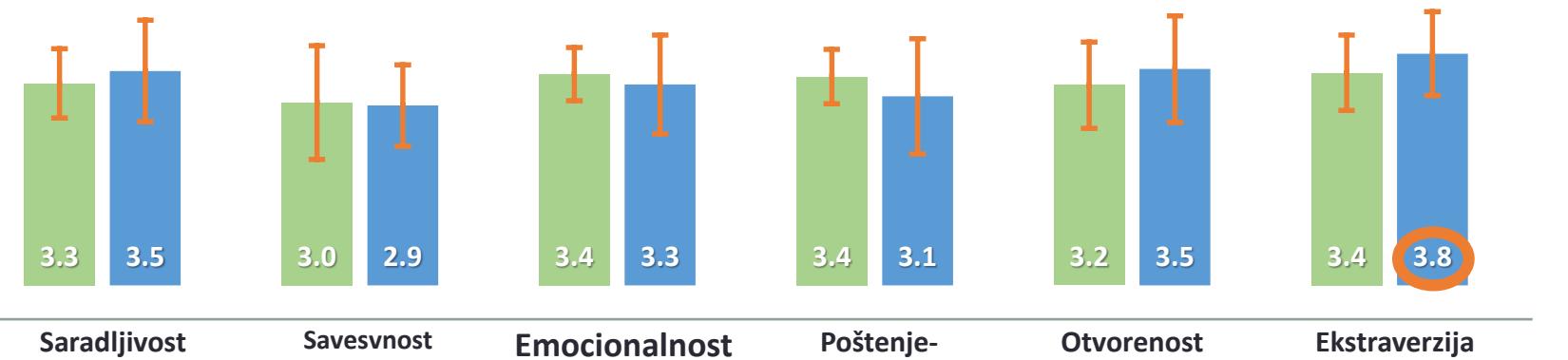
REZULTATI

Ispitivanje karakteristika samopoimanja ukazuje na to da su adolescent lečeni od raka u nešto većoj meri nego pripadnici opšte populacije, skloni da svoje neuspehe objašnjavaju preteranom osećajnošću, odnosno uverenju da ne mogu da kontrolišu svoje emocije (slika 1).

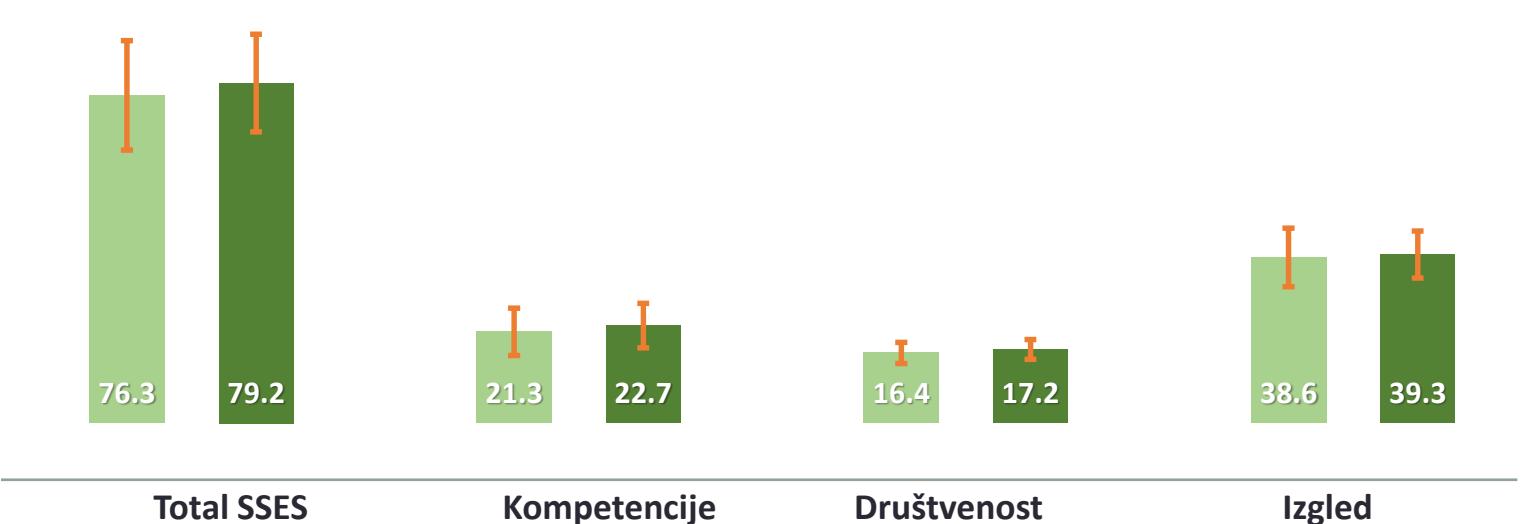
Slika 1 prikaz poređenja self-koncepta kod osoba koje su preživele rak i ispitanika iz opštine populacije

Kada je u pitanju generalizovana kompetentnost ($U = 20632$, $p < .000$). i percepcija privlačnosti sopstvenog izgleda ($U = 17976$, $p = .008$) kao dimenzije samopoimanja, osobe koje su preživele rak postižu nešto niže skorove u odnosu na ispitanike iz opštine populacije (slika 1). Sa druge strane, u emocionalnosti kao bazičnoj crti ličnosti takva razlika se ne pokazuje statistički značajnom (slika 2).

Slika 2 prikaz poređenja bazičnih crta ličnosti osoba koje su preživele rak i ispitanika iz opštine populacije

Iako samopouzdanje ispitanika na početku i na kraju kampa nije statistički značajno različito, vredi napomenuti kao indikaciju da se promene na svim subskalama dosledno kreću u smeru poboljšanja (slika 3).

Slika 3. Poređenje stanja self-esteem na početku i na kraju kampa

DISKUSIJA

- Adolescenti lečeni od raka, nisu podložniji strašljivosti, anksioznosti, zavisnosti i sentimentalnosti u odnosu na njihove zdrave vršnjake. Zaključak koji bi se iz ovakvih rezultata mogao izvesti je da bazična struktura dispozicija adolescenata lečenih od raka nije vulnerabilnija, ali da subjektivni doživljaj svoje pozicije čini da ove osobe vide sebe kao manje sposobne da upravljaju svojim emocionalnim stanjima i da se suočavaju sa svakodnevnim stresnim situacijama. U prilog ovom zaključku ide i rezultat koji ukazuje da stepen izloženosti stresnim događajima tokom poslednjih 6 meseci nije u vezi sa karakteristikama aktuelnog samopoimanja.
- Kada su u pitanju bazične crte ličnosti, jedina razlika između osoba koje su preživele rak i opšte populacije tiče se ekstraverzije. Pokazalo se da osobe koje su preživele rak u nešto nižoj meri pokazuju samopouzdanje i odvažnost u socijalnim situacijama.
- Iako efekat boravka na sedmodnevnom rehabilitacionom kampu za decu i mlađe lečene od raka nije dovoljno izražen da bi se pokazao statistički značajnim, indikacije poboljšanja samopozdanja smatramo vrednim, jer se ogleda upravo u domenima koji se pokazuju značajnim (kompetencije, društvenost, izgled) za unapređenje opštег blagostanja mladih osoba koje su lečene od raka.

REFERENCE

- Ashton MC, Lee K; Lee (2007). "Empirical, theoretical, and practical advantages of the HEXACO model of personality structure". Pers Soc Psychol Rev. 11 (2): 150–66
- Cincotta, N. Psychosocial issues in the world of children with cancer. Cancer (Suppl) 1993; 71,3251-3259.
- Heatherton, T.F. and Polivy, J. Development and Validation of a Scale for Measuring State Self-Esteem. Journal of Personality and Social Psychology, 60, 895-910.
- Kellerman J., Zeitzer L., Ellenberg L., Dash J., and Rigler D.(1980). Psychological effects of illness in adolescence. I. Anxiety, self-esteem, and perception of control. The Journal of PEDIATRICS, Vol. 97, No. 1, pp. i26-131.
- Kowalczyk R. Jerzy, Marzena Samardakiewicz, Gilles Vassal, Ruth Ladenstein, Kathy Pritchard-Jones, Samira Essiaf, Edel Fitzgerald, Giulia Petrarulo: Survey report on the Standards of Care in Paediatric Oncology Units, European Partnership for Action Against Cancer, EPAAC, SIOP
- Kyritsi H., Matziou V., Papadatou D., Evangelou E., Koutlekis G., Polikandrioti M. (2007). Self Concept Of Children And Adolescents With Cancer, Health Science Journal, Issue 3
- Opacic, G. (1995) Ličnost u socijalnom ogledalu, Beograd: Institut za pedagoška istraživanja
- Pendley, J.S., Dahlquist, L.M., & Dreyer, Z. (1997). Body image and psychosocial adjustment in adolescent cancer survivors. Journal of Pediatric Psychology, 22, 29-43.
- Von Essen K., Enskær A., Kreuger, Larsson B. and Sjoden PO (2000). Self-esteem, depression and anxiety among Swedish children and adolescents on and off cancer treatment, Volume89, Issue 2, 2000, 229–236.
- Woodgate R. Sense of self in children with cancer and in childhood cancer survivors: a critical review. J Pediatr Oncol Nurs. 1997;14(3):137-155.

KONTAKT:

katarina@cikaboca.org
www.cikaboca.org
00381114059414

